

Buna chatscha auta 2011 – chatscha d'atun è necessaria

L'Uffizi da chatscha e pesca ha preschentà ils resultats da la chatscha 2011

■ **(cc) Il resultat da la chatscha auta da quest onn è fitg bun. Las chatschadras ed ils chatschaders èn per gronda part cuntents cun la preda da tshiervs e da chavriels sur la media, dentant cun differenzas regionalas.** Ils plans da prelevaziun per ils tshiervs e per ils chavriels èn gia ademplids en pliras regiuns. Ils effectivs da selvaschina ch'èn gronds pervia da l'enviern miaivel da l'onn passà ston vegnir adattads a la capaciad da lur quartiers d'enviern.

Il settember passà è stà in dals pli chauds da la seria da mesiraziuns da blers onns. L'aura da stad da l'emprima emna ha procurà per ina bilantscha plitgusch magra da l'emprima mesada da la chatscha. A la fin da l'interrupziun da la chatscha d'ina emna hai dà blera naiv en tut il chantun fin giu en las autezzas mesaunas. Las relaziuns d'enviern colliadas cun in cumenzament prematur da la chalira dals tshiervs han procurà il cumenzament da la segunda fasa da la chatscha per relaziuns excellentas per las chatschadras e per ils chatschaders da tshiervs, da l'autra vart per cundiziuns engrevgia-

das per las chatschadras e per ils chatschaders da chamutschs.

En la cumparegliaziun da plirs onns ha la chatscha da quest onn già resultats fitg buns tar ils tshiervs e tar ils chavriels e resultats cleramain sut la media tar ils chamutschs. 5554 chatschadras e chatschaders (162 èn dunnas) èn sa participads a la chatscha auta grischuna 2011. Quai èn 122 dapli che l'onn passà.

Chatscha da tshiervs: sajettà memia paucs animals feminins

Cun bunamain 3700 tshiervs sajettads sin la chatscha auta grischuna è vegnì realisà il resultat il segund meglier da tut ils resultats ch'èn vegnids realisads enfin ussa. Il dumber da tshiervs sajettads variescha dentant da regiun a regiun. In sguard enavos sin ils ultims 20 onns chatscha auta mussa ch'igl è vegnida realisada ina nova preda da record en las regiuns Surselva, Term bel, Grischun central, Sent-Ftan, Favugn e Scanvetg. En las vals dal sid dal Grischun hai plitgusch dà chatschas da tshiervs medias, uschia er a Tavau. Las relaziuns da vegetaziun avanzadas, in cumenzament plitgusch

premativ da la chalira e la cumbinaziun d'ina interrupziun da la chatscha per in'emna e las grondas navadas a la fin da l'interrupziun da la chatscha respectivamain al cumenzament da la segunda fasa da la chatscha auta han procurà per ina buna preda da tshiervs, en tsherts territoris schizunt fitg buna.

Cun passa 2113 taurs-tshierv visavi 1567 vatgas-tshierv è la preda fitg dischquilibrada en quai che concerna la relaziun tranter las schlattainas e caracterisada d'in grond surpli tar ils animals masculins. Ils effectivs da tshiervs vegnan però regulads sur la part dad animals feminins vi da la populaziun respectivamain sur la prelevaziun dad animals feminins. Cun la chatscha d'atun duai quest dischequilibrer vegnir curregi, tut tenor il basegn regional.

Chatscha da chavriels buna fin fitg buna

Il resultat da la chatscha da chavriels sto vegnir designada en tut il chantun sco buna fin fitg buna. Pervia da l'enviern miaivel da l'onn passà èn ils effectivs da chavriels stads en tut il chantun pli

gronds che ils ultims dus onns. Ultra da quai è la chatscha sin chavriels puspè vegnida prolungada da 17 a 21 dis. Cun passa 1700 bucs-chavriel sajettads è vegnida realisada ina buna preda. Cun stgars 1000 chavrolas è la preda dad animals feminins cleramain pli bassa. Quest dischequilibrer da la relaziun tranter las schlattainas sto anc vegnir gulivà en la chatscha d'atun.

Preda da chamutschs cleramain pli bassa ch'ils ultims onns

Per l'emprima giada dapi l'introducziun dal concept da chamutschs 1990 sa chatscha la preda sut 3000 animals sajettads. D'ina vart è quai intenziunà, da l'autra vart è quai il resultat da premissas plitgusch disfavouravlas per la chatscha da chamutschs. Pervia dal regress dals effectivs da chamutschs en grondas parts dal Grischun che po vegnir constatà ils ultims 20 onns è il squitsch da chatscha vegnì reduci successivamain ils ultims onns. Durant la chatscha auta passada èsi stà permess da chatschar la chaura-chamutsch mo durant 13 dis. Cumpareglià cun ils onns precedents èn ils contingents da chamutsch vegnids reducidos. Uschia duai vegnir evità che la chatscha chaschunia in svilup negativ dals effectivs da chamutschs. Las consequenzas da questas correcturas da la chatscha da chamutschs èn stadas ina preda in pau pli pitschna ch'ils dus onns precedents, ma ina preda ch'è equilibrada concernent la schlattaina e concernent las classas da vegliadetgna.

Ils gronds effectivs da tshiervs e da chavriels pretendan ina realisaziun consequenta da la planisaziun da la chatscha. En pliras regiuns è il plan da prelevaziun

da tshiervs gia adempli grazia al grond dumber da tshiervs sajettads durant la chatscha auta. Las chatschas d'atun las pli grondas ston vegnir fatgas ina giada dapli en ils conturns dal Parc Naziunal ed en la Mesolcina. En cas dal chavriel sa concentreschan questas intervenziuns anc necessarias oravant tut sin la vart dal nord da las Alps.

Cuntrari als chamutschs ed als capricorns han ils effectivs da tshiervs e da chavriels ina gronda prestaziun da reproducziun. L'effectiv da primavaira da questas duas spezas crescha annualmain per bundant in terz fin l'atun. Per il tshierv signifitgescha quai in augment annual da var 5000 animals. D'ina dimensiun correspondentia sto esser il dumber d'animals sajettads per cuntanscher almain ina stabilisaziun dals effectivs da tshiervs en il chantun. Ultra da quai ha l'enviern passà miaivel pretendi mo paucas perditas. Correspudentamain autas èn stadas las cifras da l'effectiv ch'èn vegnidas eruidas la primavaira. La chatscha d'atun vul adattar ils effectivs da selvaschina a lur quartiers d'enviern. Uschia vegn realisada la mesira da tgira la pli impurtanta, numnadamain d'adattar la grondezza d'in effectiv da selvaschina a la capaciad da ses spazi da viver.

En la Mesolcina vegnan er sajettads portgs selvadis durant la chatscha d'atun.

Per la chatscha d'atun èn s'annunziads 2400 chatschadras e chatschaders che adempleschan ina incumbensa impurtanta cun adattar ils effectivs da selvaschina a lur quartiers d'enviern. Cun ina chatscha consequenta vegnan er reducidos respectivamain impedids donns vi dal guaud e vi da culturas agriculas.

Malgrà che la chatscha 2011 è stada fitg buna dovri tuttina ina chatscha d'atun per reglar ils diemblers da las selvaschinas.

FOTO M. HARTMANN

	Total	masculin	feminin	relaziun m/f
Tshiervs	3680 (3094)	2113 (1711)	1567 (1383)	1 : 0.74 (0.81)
Chavriels	2715 (2133)	1727 (1362)	988 (771)	1 : 0.57 (0.57)
Chamutschs	2779 (3124)	1388 (1656)	1391 (1468)	1 : 1.00 (0.89)
Portgs selvadis	12 (3)	7 (3)	5 (0)	
Total selvaschina d'unghla:	9186 (8354)			
muntanellas:	5061 (5709)			